

winę za minione nieszczęścia narodu niemieckiego“.

Skutkiem protestu („nieoficjalnego“) rządu bońskiego zaprzestano na festywalu w Cannes wyświetlania filmu norwesko-jugosłowiańskiego „Droga krwi“, którego treścią była ucieczka Jugosłowianina z obozu koncentracyjnego hitlerowskiego w Norwegii.

W pierwszych dniach maja w wywiadzie udzielonym londyńskiemu tygodnikowi *Sunday Dispatch* kanclerz Adenauer zaprzeczył stanowczo faszyzacji Niemiec zachodnich. Na pytanie, czy istnieją oznaki odżywiania hitleryzmu w Niemczech zachodnich, Adenauer odpowiedział, iż nie brak dowodów po temu, że nacjonalsocjalizm jest w Niemczech zachodnich czymś zgoła nieistniejącym. Dodał też, że „żadnego odpowiedzialnego stanowiska nie zajmuje ktoś, kto by dopuścił się zbrodni pod panowaniem hitlerowskim lub kto by pozostał wierny swoim dawnym poglądom“.

— Boński minister gospodarki Erhard domagał się w maju na posiedzeniu zachodnio-niemieckiego związku przemysłowców wolnej wymiany sił roboczych w Europie zachodniej. Erhard zwrócił uwagę na to, że powołanie 500 000 młodych Niemców do wojska spowoduje brak rąk do pracy w zachodnio-niemieckim przemyśle i rolnictwie.

**Różne.** W połowie maja odbyły się wybory w Nadrenii-Palatynacie. Adenauerowska CDU utraciła w nich w porówna-

niu z wyborami do Bundestagu w 1953 r. 184 tys. głosów; udział procentowy spadł z 52,1% na 46,8%. Także FDP utraciła 15 tys. głosów. Natomiast KPD zyskała 10 tys. głosów, SPD — 20 tys. Procentowy udział SPD wzrósł z 27,2% na 31,7%.

Rząd radziecki postanowił przekazać rządowi NRD materiały z archiwów niemieckich, przechowywane w archiwach ZSRR. W związku z tym prasa NRD przypomina, iż archiwa niemieckie znajdujące się w posiadaniu mocarstw zachodnich są nadal niedostępne dla Niemców. Również prasa zachodnio-niemiecka przypomina w związku z tym, że wszystkie akta czasów najnowszych — od Bismarcka poczynając — znajdują się gdzieś po świecie, lecz nie ma ich w Niemczech.

Ukazało się niemieckie wydanie dzieła A. S. Jerusalimskiego, *Polityka zagraniczna i dyplomacja niemieckiego imperializmu w końcu XIX w.*

W czerwcu wydano w NRD dwa dzieła dotyczące postępowych generałów pruskich z początków XIX w.: listy Clausewitza oraz tom dotyczący Neithardta v. Gneisenau.

W dn. 30 czerwca ukazał się ostatni numer dziennika berlińskiego *Tägliche Rundschau*, od dziesięciu lat organu radzieckich władz okupacyjnych. Pierwszy numer tego pisma wyszedł 15 maja 1945.

2 lipca zmarł ambasador NRD w Związku Radzieckim, Rudolf Appelt, w wieku lat 55.

Andrzej Józef Kamiński

## ZYCIE GOSPODARCZE

**Ocena dorobku gospodarczego NRD.** Z okazji jedenastej rocznicy zakończenia drugiej wojny światowej, wyzwolenia Niemiec spod władzy hitlerowskiej i powstania demokratycznej władzy w obecnej Niemieckiej Republice Demokratycznej Walter Ulbricht, pierwszy sekretarz Centralnego Komitetu SED, opublikował w *Tägliche Rundschau* obszerny artykuł na temat spraw politycznych i gospodarczych NRD. (Zehn Jahre Kampf

um ein einiges, friedliebendes, demokratisches Deutschland, *Tägliche Rundschau*, nr 106, 7. 5. 55).

Podawaliśmy już niejednokrotnie pewne syntetyczne spojrzenia na dorobek gospodarczy NRD dzięki sprawozdaniom, wypowiedziom i publikacjom polityków, ekonomistów, oraz działaczy społecznych demokratycznych Niemiec. Jednakże ostatnie oceny dorobku gospodarczego NRD dokonane przez W. Ulbrichta godne są szczególnej uwagi, ponieważ są naj-

nowsze i zawierają dane statystyczne bardzo wymowne.

Ulbricht, mówiąc o zasadniczych osiągnięciach gospodarczych NRD, obrał za podstawę wyniki i osiągnięcia okresu obecnego planu pięcioletniego. Jak się okazuje, dzięki przeprowadzeniu założeń gospodarczych planu pięcioletniego co roku wzrastała w NRD produkcja przemysłu o 17,5%. Natomiast w Niemczech zachodnich wzrost jej wynosił w latach 1951—1953 tylko: 7,9%, 9,1%, 11,6%.

W planie pięcioletnim przewidziano do r. 1954 w porównaniu z r. 1950 wzrost produkcji przemysłowej na 169,7%; w rzeczywistości osiągnięto 176,2%. Ulbricht zilustrował bliżej te osiągnięcia gospodarcze NRD, podając dane statystyczne z szeregu gałęzi przemysłu. Jak się okazuje, przeważna liczba gałęzi

przemysłu wykonała do r. 1954 plan z nadwyżką.

Podajemy zestawienie w dwóch rubrykach: pierwsza dotyczy wzrostu produkcji według zamierzeń planu pięcioletniego do r. 1954 w porównaniu z r. 1950, w rubryce drugiej podajemy rzeczywiste wykonanie planu do końca 1954 r.

	Mlj. DM	1954	1950
przemysł	169,7	176,2	
metalurgia	203,7	230,5	
przemysł obrabiarkowy			
metali	188,0	199,2	
elektrotechnika	164,7	224,7	
obróbka drzewa	129,7	151,2	
tekstyli	160,0	165,3	
obuwie skórzane	—	—	
tytonie	160,4	182,8	
środki żywnościowe	170,4	205,7	

Wzrost ten dotyczy również produkcji ważniejszych wyrobów i wytworów pochodzenia zwierzęcego.

	Plan				1954-1955 w %
	1950	1953	1954	pięcioletni 1955	
ubój świni (kg)	61,6	123,2	120,7	197,6	195,9
„ cieląt (kg)	28,0	42,4	38,3	56,3	136,8
mleko (kg) 3,2% zaw. tłuszczu	548	795	874	1078	159,5
jaja (szt.)	185	295	306	304	165,4

Rokrocznie wzrastało też zaopatrzenie ludności. W latach 1951—1954 obrót to-

warowy wzrósł jak następuje:

	1950	1951	1952	1953	1954
w miliardach marek					
(w cenach każdego roku)	17,3	21,4	25,0	27,4	29,7
wzrost w %	100	124	145	159	172

Przy tych samych cenach (w danych latach) wzrósł obrót towarowy — przy-

mując za podstawę rok 1936 — w wyższych latach jak następuje:

100	123	150	170	193
-----	-----	-----	-----	-----

Zaopatrzenie ludności w środki żywnościowe za pośrednictwem handlu o ośrod-

ków masowego spożycia wzrosło również bardzo poważnie:

	1950	1952	1953	1954
mięso i wyroby mięsne	100	182	209	229
ryby i przetwory rybne	100	142	170	210
masło	100	155	168	187
margaryna	100	206	214	264
piwo	—	100	170	219

Ludność, jeśli chodzi o zaopatrzenie jej w towary pochodzenia przemysłowego,

otrzymała:

%	1951	1953	1954
materiały wełniane	100	134	177
„ bawełniane	100	168	204
brykiety z węgla brunatnego w tys. ton	3359	5668	5893

Podaliśmy oczywiście najważniejsze dane statystyczne, i to bez bliższego ich omówienia, zwłaszcza bez dokładniejszej analizy, na którą we wspomnianym artykule W. Ulbricht zwrócił szczególną uwagę. Mimo to zestawienia te są charakterystyczne, gdyż dają wyobrażenie o dorobku gospodarczym NRD i trosce rządu w zakresie zaopatrzenia ludności zarówno w wyroby przemysłowe, jak i środki spożywcze. Jak ze statystyki wynika, pozwoliło to społeczeństwu NRD znacznie podnieść standart życiowy.

**Budżet i plany gospodarcze NRD na najbliższą przyszłość.** Na majowej sesji Izba Ludowa zatwierdziła narodowy plan gospodarczy na r. 1955, uchwaliła budżet państwowy na ten rok oraz zatwierdziła sprawozdanie finansowe z wykonania planu gospodarczego za rok ubiegły.

W porównaniu z r. 1954 produkcja przemysłu — brutto licząc — ma się podnieść, zgodnie z zamierzeniami planu gospodarczego, o 5,1%, produkcja rolnicza o 17%. Równocześnie przewidziano w planie poważny wzrost wydajności w budownictwie, w ciężkim przemyśle i w produkcji towarów masowego spożycia. Prasa demokratyczna, podając dane o uchwałach Izby Ludowej, zaznaczyła na czołowych miejscach swych łamów takie fakty, jak przewidziany wzrost produkcji energii elektrycznej, wzrost liczby mieszkań i tekstyliów.

Budżet za rok ubiegły zamknięto nadwyżką w wysokości 76,7 mln. DM. (Przewidziano nadwyżkę tylko w wysokości 14,8 mln. DM.)

Budżet na r. 1955 przewiduje po stronie dochodów sumę w wysokości 38,166,9 mln. DM, po stronie wydatków 38,138,1 mln. DM. Oznacza to nadwyżkę w wysokości 28,8 mln. DM.

Wielkie, nowe zadania narodowego planu gospodarczego na r. 1955 referował w Izbie Ludowej Bruno Leuschner,

przewodniczący Państwowej Komisji Planowania.

Referent zwrócił uwagę na szereg czynników, które mają się przyczynić do osiągnięcia zamierzonych planów. Decydujące dla tempa i rozwoju gospodarki będą: podniesienie wydajności pracy, poprawa w zakresie norm w zużyciu materiałów, stosowanie nowoczesnej techniki i lepsza organizacja w zakładach pracy, tym więcej potrzebna, że zadania są rozszerzone, zastosowanie w większym zakresie ruchu zmierzającego do osiągnięcia wyższej rentowności przedsiębiorstw. Dłużej omawiał Leuschner program rolnictwa, zwracając uwagę na szczególne znaczenie jego osiągnięć.

Sprawy podstaw finansowych narodowego planu gospodarczego przedstawił zastępca premiera i minister finansów dr Hans Loch. Wysunął on postulat wyższych osiągnięć z gospodarki społecznej, przeciwstawił pokojową gospodarkę NRD budżetowi Niemiec zachodnich, operując przy tym liczbami, które aż nadto wyraźnie charakteryzują dwa typy gospodarki, tak odmienne w swych założeniach i celach.

Loch nie ukrywał faktu, że punktem ciężkości w zakresie realizacji narodowego planu gospodarczego jest praca przemysłu, a następnie wielkie zadania, stojące przed rolnictwem. Referując te zagadnienia w dalszym ciągu przedstawił na podstawie danych liczbowych niezwykle wzrost wydatków na sprawy socjalno-bytowe, kulturalne i zdrowotne. Kończąc swój referat Loch zwrócił uwagę na szczególne zadania, ciężące na organach finansowych, od których sprawnego działania w dużym stopniu zależy wykonanie narodowego planu gospodarczego.

Dla charakterystyki wagi, jaką przywiązuje rząd NRD do spraw gospodarki narodowej, warto tutaj dodać, że sprawom gospodarczym dużo miejsca poświęcił w

swym referacie Walter Ulbricht na 24 kongresie Centralnego Komitetu SED (Stärkung der Deutschen Demokratischen Republik als Bastion des Friedens und der Demokratie, *Neues Deutschland*, nr 133, 10. 6. 55; cytujemy drugą część referatu). Ulbricht zwrócił m. i. uwagę na zadania nauki i techniki w realizacji zamierzeń gospodarczych NRD, napiętnował działalność agentur zachodnio-niemieckich zajmujących się wykradaniem z NRD naukowców, podkreślił konieczność podniesienia wydajności pracy naukowców i techników, a wreszcie scharakteryzował w kilku punktach konkretne cele przemysłu. Ulbricht, podobnie jak referenci narodowego planu gospodarczego Izby Ludowej, mocno podkreślił konieczność walki o jak najwyższą rentowność przedsiębiorstw i zastosowania szerokiego wachlarza środków dla ograniczenia aparatu państwowego oraz potaniaenia jego działalności.

#### Wykonanie Narodowego Planu Gospodarczego za drugi kwartał 1955 r. w NRD.

Plan produkcji przemysłu — brutto licząc — wykonano w drugim kwartale w 104,7%. W porównaniu z drugim kwartałem ub. roku produkcja wzrosła o 12% (poniżej w nawiasach podawać będziemy dane liczbowe o wzroście w porównaniu z drugim kwartałem ub. roku). Przedsiębiorstwa uspołecznione wykonały plan przemysłowej produkcji w 104,5% (12%), przemysł prywatny wykonał plan w 113,8%, rzemiosło w 113%.

Produkcja wyrobów masowego zużycia podniosła się w drugim kwartale o 12% (jeśli chodzi o przemysł, komunikat wymienia szereg poszczególnych branż, podając dane liczbowe o ich osiągnięciach i wzroście w procentach w porównaniu z drugim kwartałem ub. roku).

Na wsi pomyślnie wykonano plan zasiewów. Wzrósł stan bydła w porównaniu z rokiem ubiegłym, w tym świn o 12%, owiec o 7%. Wydajność mleka na 1 krowę podniosła się do 109,3%. Rozpowszechniła się bardzo mechanizacja pracy w rolnictwie. Komunikat podaje liczby dotyczące poszczególnych maszyn i narzędzi. Wydajność pracy

wszystkich stacyj maszynowo-tractorowych podniosła się dzięki temu o 31%, a wydajność w pracach na roli o 39%.

W zakresie komunikacji plan transportu towarowego wykonano w 103%.

Jeśli chodzi o inwestycje i budownictwo, to nakłady w przemyśle uspołecznionym podniosły się o 4%, w samym tylko przemyśle energetycznym 23%, w przemyśle lekkim o 12%. Plan budownictwa wykonano w 98%.

Handel zagraniczny i wewnętrzno-niemiecki przedstawiał się następująco: obrót towarowy z krajami kapitalistycznymi wzrósł o 10%. W planie gospodarczym 1954 r. przewidziano podwojenie obrotu towarowego z Niemcami zachodnimi, jednakże w porównaniu z pierwszym półroczem ub. roku obroty powiększono tylko o 16%.

Co do zaopatrzenia ludności komunikat podał następujące dane w % (w porównaniu z drugim kwartałem ub. roku) o wzroście produkcji środków i wyrobów masowego zużycia:

tłuszcze (wszystkie)	111
jaja	104
ryby	114
przetwory rybne	113
trykoty	105
obuwie skórzane	110
maszyny do szycia	135
rowery	108
aparaty fotograficzne	121
motocykle	228

Komunikat przedstawił wreszcie osiągnięcia w zakresie kultury, mianowicie studiów i nauki, specjalnych wydawnictw literackich, wczasów i zdrowia.

**Sprawy handlu zagranicznego obu republik niemieckich.** Sprawy kontaktów gospodarczych pomiędzy Wschodem i Zachodem są od dawna przedmiotem stałych zainteresowań nie tylko kół gospodarczych całej Europy, ale i również krajów pozaeuropejskich. Jest rzeczą zrozumiałą, że sprawy te interesują szczególnie Niemcy zachodnie. Pisałismy już o tym w poprzednich kronikach. Niemiecka prasa demokratyczna wiele miej-

sca poświęca zagadnieniu kontaktów gospodarczych Niemiec zachodnich ze wschodnią Europą, wychodząc ze słusznego założenia, że NRD interesują sprawy gospodarcze całych Niemiec.

Ostatnio, zarówno przed, a w szczególności po konferencji genewskiej, notujemy niezwykle wprost zainteresowanie całej prasy niemieckiej handlem zagranicznym, specjalnie zaś kontaktami gospodarczymi pomiędzy wschodnią a zachodnią Europą.

Zanim jednak rozpatrzmy tę sprawę, zwróćmy uwagę na dwie inne, mianowicie na zagadnienie handlu wewnętrznomiemieckiego i na osiągnięcia handlu zagranicznego NRD.

**Handel wewnętrzny - niemiecki.** Jak już powiedzieliśmy, Niemcy demokratyczne traktują nie tylko w znaczeniu politycznym, ale i gospodarczym Niemcy jako całość. Sprawy wymiany handlowej pomiędzy NRD a Niemcami zachodnimi stanowią oczywiście zagadnienie wewnętrzne obu republik niemieckich. Niemniej — jak wykażemy — polityka mocarstw zachodnich w sprawie handlu pomiędzy Wschodem a Zachodem poważnie oddziałuje na zagadnienia handlu wewnętrznomiemieckiego pomiędzy NRD a Niemcami zachodnimi. Traktujemy więc te sprawy łącznie. Prasa demokratyczna wielokrotnie podawała szereg faktów, z których wynika, że koła polityczne w Niemczech zachodnich utrudniają realizację umów gospodarczych zawartych pomiędzy NRD a Niemcami zachodnimi. Podobne stanowisko zajmują zresztą koła gospodarcze w Niemczech zachodnich i gospodarcza prasa zachodniomiemiecka.

*Düsseldorfer Handelsblatt* z dnia 16. 5. 1955 pisał np., że w zachodniomiemieckich kołach gospodarczych wywołuje niepokój zjawisko stałego ograniczania handlu z NRD. *Neues Deutschland*, komentując wypowiedź *Handelsblattu*, wskazała oczywiście kręte poczynania polityczne rządowych kół bońskich. Zmierzają one ku utrudnieniu wymiany handlowej pomiędzy obu republikami (por. Bonn brems innerdeut-

schen Handel. *Düsseldorfer Handelsblatt* wendet sich gegen Wirtschaftsblockade, *Neues Deutschland*, 19. 5. 55.)

O tym, jak rządowe koła bońskie sabotują realizację umowy handlowej, świadczą fakty podane na majowej konferencji prasowej w Berlinie. Otóż w Niemczech zachodnich utrudnia się realizację umów tamtejszym firmom, choć NRD realizuje umowy w całości. NRD może się wykazać aktywnym bilansem w handlu wewnętrznomiemieckim, np. w dniu 10. 5. 1955 r. bilans towarowy wynosił 3,4 mil. jednostek rozliczeniowych na korzyść NRD (por. DDR Bilanz im innerdeutschen Handel aktiv, *Tägliche Rundschau*, 28. 5. 55).

Jak dalece poczynania rządowych kół bońskich sprzeciwiają się interesom gospodarczym Niemiec zachodnich, o tym świadczą echa w postaci wypowiedzi sfer gospodarczych Niemiec zachodnich w związku z minionymi Targami Lipskimi (por. Westdeutsche Wirtschaftskreise fordern: Normalisierung des innerdeutschen Handels, *Tägliche Rundschau*, 5. 6. 55). Na ten sam temat szereg wypowiedzi prasy zachodniomiemieckiej cytuje *Neues Deutschland* z dn. 1. 7. 55 r. Istotę sprawy ujawnia w tym artykule autor (H. R.) zwracając uwagę na nacisk w tej dziedzinie gospodarczych kół amerykańskich (por. Innerdeutscher Handel und Souveränität).

Identyczne stanowisko zajmuje wicepremier i równocześnie minister handlu zagranicznego i wewnętrznomiemieckiego Heinrich Rau (por. Unser Aussenhandel vor wichtigen Aufgaben, *Die Wirtschaft*, nr 29).

W zakresie handlu wewnętrznomiemieckiego NRD chodzi o realizację wymiany w wysokości 1 miliarda jednostek rozliczeniowych. Wspominał o tym również Rau. Niestety, rządowe koła polityczne w Bonn prowadzą stale akcje ograniczania rozmiarów wymiany, coraz nowe towary wpisują na indeks, tak iż nie widać w stosunkach handlowych pomiędzy NRD a Niemcami zachodnimi takiej poprawy, o jaką chodzi demokratycznym Niemcom (por. E. Clemens, Bonn gefährdet das Milliardenabkom-

men. Kette, schikanöser Massnahmen drosselt den innerdeutschen Warenaustausch, *Die Wirtschaft*, nr 19).

Handel zagraniczny NRD. Z omawianego już artykułu Ulbrichta i ze sprawozdania o wykonaniu rocznego planu gospodarki NRD z r. 1954 już wiemy, jakimi sukcesami poszczycić się może NRD w zakresie handlu zagranicznego. Z cytowanego przez nas artykułu Raua w *Die Wirtschaft* dowiadujemy się m. i., że obroty handlu zagranicznego NRD wzrosły w 1954 r. w porównaniu z rokiem ubiegłym o 23%. W roku bieżącym handel ten wzrósł w porównaniu z r. 1950 dwukrotnie. Wielką rolę w ożywieniu handlu zagranicznego NRD odegrały Targi Lipskie. Wobec tego ożywienia Rau stawia przemysłowi i handlowi demokratycznemu nowe zadania.

W ostatnich miesiącach NRD odnowiła lub poszerzyła stosunki handlowe z szeregiem państw zarówno krajów demokracji ludowej, jak i z krajami kapitalistycznymi. Koła gospodarcze NRD oraz prasa demokratyczna poświęciły stosunkowo wiele miejsca stosunkom handlowym z Austrią. *Die Wirtschaft* opublikowała wywiad z ministrem Rauem na ten temat (por. DDR für erweiterten Handel mit Österreich, nr 21). Rau stwierdził duże możliwości w zakresie wymiany towarowej obu krajów.

W maju przebywał w Chinach Ludowych zastępca ministra spraw handlu zagranicznego, który podpisał umowę o wymianie towarowej na r. 1955. Jak się okazuje z tej treści, wymiana handlowa pomiędzy NRD a Chinami wzrosła trzykrotnie.

W maju podpisano w Berlinie protokół o wymianie towarowej pomiędzy Związkiem Radzieckim a NRD, przewidujący dalsze rozszerzenie stosunków handlowych między obu krajami.

Niezwykle pomyślnie rozwijają się stosunki handlowe pomiędzy NRD a Czechosłowacją. Kiedy w latach 1945—1947 stosunki te były raczej ograniczone, to już w 1954 r. wzrosły one w porównaniu z r. 1948 siedmiokrotnie. Obecnie handel zagraniczny NRD zajmuje w wy-

mianie towarowej Czechosłowacji trzecie miejsce.

Notowaliśmy już w poprzedniej kronice uwagi o próbach nawiązania stosunków handlowych pomiędzy NRD a Egiptem. W czerwcu przedstawiciel NRD przebywał w Egipcie, gdzie rozmawiał na temat rozszerzenia i wzmocnienia wymiany handlowej pomiędzy obu krajami.

W czerwcu przebywała w Jugosławii delegacja rządowa NRD dla przygotowania umowy handlowej. Rozmowy te zostały pomyślnie zakończone z wielkim obopólnym zadowoleniem.

W lipcu podpisano w Berlinie umowę handlową pomiędzy Holandią a NRD. Umowa przewiduje rozszerzenie wymiany towarowej.

W tymże miesiącu podpisano w Berlinie umowę o wymianie towarowej pomiędzy Anglią a NRD w wysokości 5,4 mil. funtów szterlingów.

Innym sprawdzianem ożywienia handlu zagranicznego NRD był ich udział w targach międzynarodowych, mianowicie w Brukseli, Paryżu, Helsinkach i Poznaniu. Niemiecka prasa demokratyczna z czerwca i lipca podawała komunikaty o sukcesach zagranicznego handlu NRD na tych targach. W Brukseli wystawiła NRD m. i. ekspozycje przemysłu precyzyjnego i optycznego, tekstylii, chemikalia, maszyny, ceramikę i szkło; w Paryżu — niezależnie od wyżej wspomnianych ekspozycji — specjalne maszyny poligraficzne, maszyny do obróbki drzewa, do produkcji środków żywnościowych itd. O sukcesach NRD na XXIV Międzynarodowych Targach Poznańskich pisać nie będziemy, ponieważ są one powszechnie znane.

Sprawy handlu zagranicznego obu republik. Wiadomość o zaproszeniu przez rząd Związku Radzieckiego Adenauera do Moskwy wywołała, rzecz zrozumiała, żywe echo i w kołach gospodarczych Niemiec zachodnich. *Neues Deutschland* stwierdziła (por. 12. 6. 55), że koła gospodarcze Hamburga domagają się od rządu w Bonn podjęcia rozmów na temat stosunków go-

spodarczych pomiędzy wschodem a zachodem Europy.

Hamburska *Die Welt* pisała 9. 6. o wielkim znaczeniu stosunków handlowych pomiędzy Niemcami a Związkiem Radzieckim, ukazując na podstawie doświadczeń lat minionych, jakie korzyści Niemcy mogłyby wynieść z wymiany towarowej z tym wielkim partnerem. W latach 1929—1932 wzrósł wywóz z Niemiec do Związku Radzieckiego z 353,9 na 625,8 mln. marek — co stanowi 76,8%; natomiast w r. 1953 eksport z Niemiec zachodnich do Związku Radzieckiego wyraził się niezwykle niską sumą, 4,5 mln. marek. Komentator w powieści *Die Welt*, omawiając ją w *Tägliche Rundschau* (por. K. W., *Über die Möglichkeiten deutsch-sowjetischen Handelsbeziehungen, Tägliche Rundschau*, 14. 6. 55), przypomniał oświadczenie b. kanclerza Rzeszy dra Brüninga: „Nie możemy zapomnieć, że ciężkie lata po 1919 r. do końca światowego kryzysu (gospodarczego) przewyciężyliśmy dzięki stale odnawianym dostawom handlowym ze Związku Radzieckiego“. B. ambasador niemiecki w Moskwie Herbert v. Dirksen zaznaczył w swych pamiętnikach o stosunkach handlowych w latach 1929—1932, że „godnym zapamiętania jest fakt, iż w ciągu dwóch do trzech lat eksportowane były do Związku Radzieckiego towary wartości ok. 2 miliardów marek, iż Niemcy na tych transakcjach nie stracili ani grosza i że „rosyjskie złoto“ płynęło do Banku Rzeszy.

Dalej przypomina komentator, że kiedy latem 1933 r. delegacja Związku Radzieckiego oświadczyła na Międzynarodowej Konferencji Gospodarczej, iż Związek Radziecki jest w stanie rozwinąć wymianę handlową z zagranicą do wysokości 465 milionów rubli, to obecnie Związek Radziecki gotów jest zrealizować wymianę towarową z krajami Europy zachodniej i pozaeuropejskimi, wartości od 10 do 15 miliardów rubli. Komentator zaznacza wreszcie, że Niemiecka Republika Demokratyczna korzysta w całej rozciągłości z tej możliwości i że

z podobnych skorzystać mogą również Niemcy zachodnie.

O realnych szansach zachodnio-niemieckiej gospodarki w zakresie wymiany towarowej ze Związkiem Radzieckim pisała również *Die Wirtschaft* (por. *Reale Chance für die westdeutsche Wirtschaft*, nr 24). W jej artykule czytamy, że jakkolwiek widoczny jest wzrost rozwoju gospodarki w Niemczech zachodnich, mimo to zauważyć można niepokój kół gospodarczych z powodu niezwykle ograniczonego rozmiaru wymiany towarowej ze Związkiem Radzieckim. W roku 1954 dostawy towarowe Niemiec zachodnich do Związku Radzieckiego wyraziły się w wartości 12 milionów dolarów, co stanowi zaledwie 0,32% całego radzieckiego importu. Autor tego artykułu, przypominając propozycje Związku Radzieckiego w sprawie nawiązania stosunków dyplomatycznych z Niemcami zachodnimi, zwrócił uwagę tylko na jedno w niej stwierdzenie, że przed wojną obroty handlowe pomiędzy obu krajami wynosiły piątą część całego obrotu handlowego obu krajów.

Ile straciły Niemcy zachodnie z powodu braku właściwych stosunków handlowych pomiędzy wschodem a zachodem Europy, ilustruje fakt, podany przez moskiewską *Prawdę* z 19. 6. 1955 r. Otóż Komisja Gospodarcza ONZ obliczyła, że w r. 1938 udział Niemiec w eksporcie 11 krajów zachodnio-europejskich do krajów wschodnio-europejskich wynosił ponad 35%, a import 29%. Co do wielu towarów udział Niemiec był nawet jeszcze większy (cytuujemy artykuł *Prawdy* opublikowany w całości przez *Tägliche Rundschau*, 21. 6. 55, *Über den deutsch-sowjetischen Handel*). Z tego artykułu opinia niemiecka dowiedziała się również — dzięki dalszym danym statystycznym — o rozwoju stosunków handlowych pomiędzy Związkiem Radzieckim a Niemcami w ogóle a obecnymi Niemcami zachodnimi w szczególności w okresie lat dwudziestu po pierwszej wojnie światowej. *Prawda* stwierdziła także fakt wielkich możliwości, jakie obecnie stoją przed Niemcami zachodnimi, a nie negując istniejących w tej

chwili pewnych trudności, stwierdziła w zakończeniu swoich wywodów, że one muszą być usunięte.

Doskonałą ilustracją artykułu Prawdy stanowi obszerna rzecz pióra Wernera Rescha w *Die Wirtschaft* (por. Friedlicher Handel besiegt kalten Krieg, Normalisierung der sowjetisch-westdeut-

schen Beziehungen von grosser wirtschaftlicher Bedeutung, *Die Wirtschaft*, nr 25), skąd podajemy dwa bardzo charakterystyczne zestawienia. Pierwsze z nich to obroty handlu zagranicznego Związku Radzieckiego w latach 1924—1928 (w milionach rubli):

	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
Ogółem	1299	1459	1510	1726
z tego z Niemcami	190	288	331	442
z St. Zjednoczonymi	230	158	169	216
z W. Brytanią	285	324	300	199

W latach 1923—1932 handel Niemiec ze Związkiem Radzieckim rozwijał się jak następuje:

Rok	Import niem. w mln. marek	Udział w ca- łości importu w %	Eksport niem. w mln. marek	Udział w ca- łości eksportu w %
1923	94	1,5	76	1,2
1924	141	1,6	91	1,4
1925	230	1,9	251	2,8
1926	323	3,2	266	2,5
1927	433	3,1	330	3,1
1928	379	2,7	403	3,3
1929	426	3,2	354	2,6
1930	436	4,2	431	3,6
1931	304	4,5	763	7,9
1932	271	5,8	626	10,9

Jak wyglądają możliwości eksportu zagranicznego Niemiec zachodnich np. ze St. Zjednoczonymi, wykazał E. Freund w *Tägliche Rundschau* z 28. 6. br. (por. Westdeutschland ohne Osthandel). Otóż wzrasta import ze Stanów Zjednoczonych do Niemiec, natomiast eksport z Niemiec maleje, tak iż kiedy w ub. roku import wyraził się w pierwszych 4 miesiącach sumą 49 milionów dolarów, to w roku bieżącym w tym samym okresie czasu import wyniósł już 63 miliony dolarów. Eksport natomiast z Niemiec zachodnich w pierwszym kwartale ub. r., np. artykułów elektrotechnicznych, wartości 79 milionów marek, spadł w roku bieżącym do 70 milionów marek.

Dla zorientowania opinii niemieckiej o całości zagadnienia, prof. Jurgen Kuczynski poświęcił w *Neues Deutschland*

z 21. 7. rb. większy artykuł na temat możliwości handlu zagranicznego ze Związkiem Radzieckim (por. Der deutsche Osthandel eine jahrhunderte alte Tradition). Zwrócił on uwagę na rozwój stosunków handlowych Niemiec ze Związkiem Radzieckim w XIX wieku, podkreślił fakt, że poprawny rozwój tych stosunków dawał niejako Niemcom w ich własnym kraju pracę i chleb. Analizując aktualne trudności prof. Kuczynski stwierdził, że ograniczenia w handlu zagranicznym muszą być cofnięte, wreszcie mocno zaznaczył gotowość kół gospodarczych Związku Radzieckiego do jak największego rozszerzenia stosunków handlowych.

*Die Wirtschaft*, nawiązując do strat, które Niemcy zachodnie ponoszą w zakresie importu i eksportu ze Stanami Zjednoczonymi, zanalizowała na bliższych danych to zjawisko. Dane te są nad wyraz charakterystyczne (por. A. K. Gefahren für westdeutschen Aussenhandel. Dollarliberalisierung beeinträchtigt auch den Export Westdeutschlands in andere Länder, *Die Wirtschaft*, nr 30).

#### Zachodnio-niemiecki

#### import i eksport

(styczeń—kwiecień)

obszar dolara

	ogółem		w tym USA	
	1954	1955	1954	1955
	w milionach marek			
import	894,8	1524,2	668,1	951,4
eksport	697,9	929,4	363,2	447,9
saldo	-196,9	-594,8	-304,9	-503,5

Zestawienie to nie wymaga żadnych komentarzy!

Edward Serwański